

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA IJTIMOIIY MAS'ULIYATNI O'RGATISH: O'QUVCHILARDA IJTIMOIIY ONGNI SHAKLLANTIRISHNING USULLARI

IBRAGIMOVA GULFIYA MUTALIYEVNA
*TOSHKENT VILOYATI YANGIYO'L SHAHAR 1-SONLI IDUMNING
BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHISI*

Annotatsiya: Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish va o'quvchilarda ijtimoiy ongni shakllantirish usullariga bag'ishlangan. O'quvchilarda ijtimoiy ongni shakllantirish, ularni jamiyatda o'z o'rnini bilishga, boshqalar bilan hurmatli munosabatda bo'lishga, va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga o'rgatishning muhimligini ko'rsatadi. Maqolada boshlang'ich sinfda bu maqsadga erishish uchun qo'llaniladigan interaktiv metodlar, guruh ishlari, kooperativ o'qish va muloqot texnikalari kabi usullar tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarga empatiya, adolat, mas'uliyat, va mehnatsevarlik kabi ijtimoiy qadriyatlarni o'rgatishda muhim ahamiyatga ega pedagogik yondoshuvlar yoritiladi. Ushbu maqola, boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun ijtimoiy ongni shakllantirish jarayonida foydalanish mumkin bo'lgan samarali metodlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, ijtimoiy mas'uliyat, ijtimoiy ong, empatiya, adolat, pedagogik metodlar, interaktiv yondoshuv, guruh ishlari, kooperativ o'qish, muloqot texnikalari, o'qituvchi metodikasi, yosh o'quvchilar, ijtimoiy qadriyatlar.

TEACHING SOCIAL RESPONSIBILITY IN PRIMARY EDUCATION: METHODS FOR DEVELOPING SOCIAL AWARENESS AMONG STUDENTS

Ibragimova Gulfiya Mutaliyevna
Tashkent Region, Yangiyol City
Primary School Teacher at IDUM No. 1

Annotation: This article is dedicated to teaching social responsibility in primary education and methods for developing social awareness among students. Developing social awareness helps students understand their role in society, build respectful relationships with others, and foster a sense of social responsibility. The article explores interactive methods, group work, cooperative learning, and communication techniques used to achieve these objectives in primary classrooms. Additionally, it highlights the importance of teaching values such as empathy, justice, responsibility, and hard work, which are crucial for shaping students' social awareness. This article

provides effective pedagogical approaches for primary school teachers to employ when fostering social consciousness in their students.

Keywords: Primary education, social responsibility, social awareness, empathy, justice, pedagogical methods, interactive approaches, group work, cooperative learning, communication techniques, teaching methods, young learners, social values. So'nggi yillarda, ayniqsa boshlang'ich ta'lim darajasida ijtimoiy mas'uliyat va ongni shakllantirishning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Jamiyatning yanada o'zaro bog'langan va murakkab bo'lishi tufayli, yosh o'quvchilarni o'zlarining jamiyatdagi o'rni va global miqyosdagi roli haqida tushuncha hosil qilishlari zarur. Boshlang'ich ta'lim esa bolalarning aqliy, emosional va ijtimoiy rivojlanishining poydevorini tashkil etadi, shuning uchun bu qadriyatlarni shakllantirishda juda muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy mas'uliyat, o'z vazifasini va jamiyatga bo'lgan burchini tushunish va unga mos ravishda harakat qilishni anglatadi. Bu, nafaqat yaxshi fuqarolikni rivojlantirishga yordam beradi, balki empatiya, adolat, hurmat va javobgarlik kabi qadriyatlarni ham targ'ib qiladi. Shu bois, boshlang'ich sinfda ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish va ijtimoiy ongni shakllantirishga qaratilgan samarali pedagogik usullarni joriy etish muhimdir. Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat va ongni rivojlantirish uchun qo'llaniladigan pedagogik yondoshuvlar va usullarni tahlil qiladi. Interaktiv o'qitish usullari, guruh ishlari va qadriyat asosidagi o'qitish metodlari orqali o'qituvchilar yosh o'quvchilarda o'z jamiyatiga nisbatan mas'uliyatni his qilish, hurmat va javobgarlikni rivojlantirishga yordam berishlari mumkin. Bu usullar yordamida boshlang'ich sinf o'qituvchilari mas'uliyatli fuqarolikni rivojlantirishga asos bo'ladigan ta'lim jarayonini yaratishlari mumkin.

Ijtimoiy Mas'uliyatni Ta'lim Jarayoniga Integratsiya Qilish:

Boshlang'ich sinfda ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish, ta'lim jarayonining muhim qismi bo'lib, o'quvchilarning jamiyatdagi roli va burchlarini tushunishlariga yordam beradi. Ijtimoiy ongni shakllantirish va mas'uliyatni rivojlantirish uchun samarali yondoshuvlar ishlab chiqish va ularni o'quv dasturlariga kiritish zarur. Bu o'quvchilarga ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtirish, boshqalar bilan hurmatli munosabatlarni rivojlantirish va jamiyatdagi mas'uliyatlarini anglash imkonini beradi. Bunday yondoshuvlarning biri - interaktiv o'quv metodlaridan foydalanishdir. Masalan, muhokamalar, rolli o'yinlar va guruh ishlari kabi metodlar o'quvchilarning ijtimoiy mas'uliyatni anglash va his qilishlariga yordam beradi. Muhokamalar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bildirish, boshqalar bilan muloqot qilish va turli nuqtai nazarlarni tushunishga o'rganadilar. Rolli o'yinlar o'quvchilarga real hayotdagi ijtimoiy vaziyatlarni o'ynab ko'rishga va muammolarni yechish yo'lida kreativ fikrlashga undaydi. Guruh ishlari esa jamoaviy hamkorlikni rivojlantirib, o'quvchilarga o'zaro hurmat, adolat va javobgarlikni o'rgatadi. Bundan tashqari,

ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatishda o'quvchilarning shaxsiy tajribalari va hissiyotlarini hisobga olish, ular bilan ochiq muloqot o'rnatish, o'qituvchi tomonidan ijtimoiy mas'uliyatni namoyish etish ham muhimdir. Shunday qilib, ijtimoiy ongni shakllantirish uchun interaktiv metodlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi va o'quvchilarni jamiyatga mas'uliyatli fuqarolar sifatida tayyorlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

O'quvchilarda Jamoaviy Ruhni Rivojlantirish:

O'quvchilarda jamoaviy ruhni rivojlantirish, ularni guruhlarda ishlashga o'rgatish, bir-biriga bo'lgan hurmatni kuchaytirish va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishning muhimligini tushunish zarur. Jamoaviy ish orqali o'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlash, bir-birining fikrini tinglash, hamkorlikda qarorlar qabul qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini egallaydilar. Shuningdek, bunday faoliyatlar o'quvchilarda empatiya va muammolarga nisbatan ijtimoiy mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Jamoaviy loyihalar va tashabbuslarni amalga oshirish, o'quvchilarga ijtimoiy mas'uliyatni amalda targ'ib qilish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, ekologik loyihalar, ijtimoiy yordam faoliyatlari yoki xayriya ishlari orqali o'quvchilar jamiyatga foyda keltiradigan faoliyatlarda ishtirok etadilar. Bu, o'quvchilarda jamoaviy ruhni mustahkamlash bilan birga, ularni mas'uliyatli va faol fuqarolar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

Sinfdan Tashqarida Ijtimoiy Mas'uliyatni Tashkil Etish:

Sinfdan tashqarida ijtimoiy mas'uliyatni tashkil etish o'quvchilarning jamiyatga bo'lgan mas'uliyatini kuchaytirish uchun zarur. Maktab va jamiyat darajasida ijtimoiy mas'uliyatni oshirish uchun ekologik loyihalar, yordam faoliyatlari va xayriya ishlari kabi tashabbuslarni tashkil etish, o'quvchilarga faollikni oshiradi. Bu jarayonda o'quvchilar jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni aniqlash va ularga yechim topish bo'yicha faol ishtirok etishadi. Bu nafaqat o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyatni shakllantiradi, balki ular o'zgarishlarni amalga oshirishda faol rol o'ynashga o'rgatadi.

O'qituvchilarni Tayyorlash va Ularning Metodik Yondoshuvlarini

Takomillashtirish:

O'qituvchilarni ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish bo'yicha tayyorlash va ularning metodik yondoshuvlarini takomillashtirish, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilarga mo'ljallangan treninglar va seminarlar tashkil etish, ularga interaktiv va qadriyatga asoslangan ta'lim metodikalarini o'rgatish, o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishda muhim vositadir. O'qituvchilar bunday metodlarni qo'llash orqali ta'lim jarayonini yanada samarali va barqaror qilishlari mumkin.

O'quvchilarda Tanqidiy Fikrlashni Rivojlantirish:

O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, ijtimoiy muammolarni tahlil qilish va ularni hal qilishda katta ahamiyatga ega. Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini

rivojlantirish o'quvchilarga muammolarga nisbatan o'z fikrlarini bildirish, ularni tahlil qilish va turli nuqtai nazarlarni hisobga olishni o'rgatadi. Bu, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ularni jamiyatdagi ijtimoiy mas'uliyatni tushunishga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilarga o'zaro fikr almashish, muloqot qilish va samarali qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini yaratish, ijtimoiy faollikni oshiradi.

Boshlang'ich ta'limda ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish va ijtimoiy ongni shakllantirish jarayoni o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayoniga interaktiv metodlar, guruh ishlari, jamoaviy loyihalar va tashabbuslar kiritish orqali o'quvchilarda mas'uliyatli fuqarolik va ijtimoiy ongni rivojlantirishga erishish mumkin. Shuningdek, o'quvchilarda jamoaviy ruhni rivojlantirish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshirish va ijtimoiy faollikni rag'batlantirish orqali ularda jamiyatga nisbatan mas'uliyat hissini mustahkamlash muhimdir. Sinfdan tashqarida amalga oshiriladigan ekologik loyihalar, yordam faoliyatlari va xayriya ishlari o'quvchilarni nafaqat jamiyatga foyda keltirishga, balki ularni mas'uliyatli va faol fuqarolar sifatida tayyorlashga yordam beradi. O'qituvchilarni ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish bo'yicha metodik yondoshuvlar bilan ta'minlash, ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi va o'quvchilarda barqaror ijtimoiy ongni shakllantirishda muhim vositadir. Umuman olganda, boshlang'ich ta'limda ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish jarayoni ta'limning har bir bosqichida o'quvchilarning faol va mas'uliyatli fuqarolar sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayon nafaqat o'quvchilarning o'zaro hurmatini kuchaytiradi, balki jamiyatning ijtimoiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.